

Information mainly of Saint Petersburg (Petrogradskiy – since 1915) Telegraph Agency, special correspondents and from other sources (such as Russian or abroad newspapers, local periodicals, etc.) was published in different Telegrams about war events in the world and regional life.

Thus, informative weight of «Telegrams of PTA» as a type of periodicals, social and political meaningfulness of telegram news, operations reports, brought to the readers those days, played considerable role in the communication environment of the country during the war.

Key words: telegrams, Telegraph agency, the First World War.

1. Yesin B. I. The voyage to the past (Newspaper's world of the XIX century) / B. I. Yesin. – Moscow : Publishing House of Moscow University, 1983.
2. Naberezhnov G. A. Saint Petersburg Telegraph Agency and the consortium of the world telegraph agencies in the autumn of 1904: interrelations and formation of independent activity of the Russian information service [Electronic resource] / G. A. Naberezhnov. – Reference: <http://cyberleninka.ru/article/n/sankt-peterburgskoe-telegrafnoe-agentstvo-i-konsortsium-mirovyh-telegrafnyh-agentstv-osenyu-1904-g-vzaimootnosheniya-i-formirovanie#ixzz3TzRlJgcT>.
3. Kostrikova Ye. G. Saint Petersburg Telegraph Agency and the first Russian revolution / Ye. G. Kostrikova // Scientific bulletin of Belgorod state University. Series: History. Political science. Economics. Information. – 2010. – V. 19 (90). – Вып. 16. – P. 145–148 [Electronic resource]. – Reference: <http://cyberleninka.ru/article/n/s-peterburgskoe-telegrafnoe-agentstvo-i-pervaya-russkaya-revolyuutsiya#ixzz3TzS35qZf>.
4. Konovets O. F. About the first traditions of the information agencies in Ukraine [Electronic resource] / O. F. Konovets. – Reference: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1425>.
5. Chronicle (12.10.1914) // Telegrams of Petrograd Telegraph Agency (Surazh). – 1914. – № 12.

УДК 007 : 304 : 070 : (477. 52) «1930»

РАЙОННА ПРЕСА СУМЩИНИ 30-Х РР. ХХ СТ. ЯК ЗАСІБ ІДЕОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА МАСИ

СИПЧЕНКО Інна,

канд. наук із соц. комунік., викл.,

Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна, e-mail: innasypchenko@yandex.ru

У статті розглянуто структуру провідних районних газет Сумщини періоду колективізації та «великого терору»; визначено основні тенденції у висвітленні нагальних суспільно-політичних та господарсько-економічних питань; описано найпоширеніші в районній пресі 1930-х рр. форми і засоби ідеологічного впливу на суспільну свідомість. На прикладі районних видань простежується перехід радянської журналістики від тенденційного показу правди життя до гасел офіційної пропаганди і демагогії інформування, які спотворюють дійсність до абсолютної неправди і призводять до сліпого підкорення диктату партії та її репресивних і каральних органів.

Ключові слова: районна газета, робітсько-коровський рух, хлібозаготівельна кампанія, партійні чистки, соціалістичне змагання.

Вступ. В умовах розбудови незалежної української держави виникає потреба на якісно новому рівні осмислити розвиток преси радянської доби. Створення однопартійної системи інформування, жорстке обмеження свободи слова призвело до ідеологічного компартійного диктату в усіх сферах життя, і у журналістиці Сумщини зокрема, до боротьби з інакомисленням, монополії на право видавати ЗМІ та ви-

© Сипченко І., 2015

користувати їх як могутній інструмент маніпулятивного впливу на громадян. Усі ці чинники і зумовлюють **актуальність** дослідження.

Деякі аспекти розвитку регіональної преси, і районної зокрема, розглядалися у працях І. Герман [2], О. Коляструк [3], І. Михайлина [5], О. Пархитька [6], Н. Подоляки [8], Л. Сніцарчук [10], Л. Соколової [11], О. Хобти [6] та багатьох інших, однак районна преса Сумщини 1930-х років залишалася «білою» плямою на тлі загальноукраїнського журналістикознавчого процесу.

Уже на початку 30-х рр. ХХ ст. на Сумщині сформувалася повноцінна мережа районних газет, більшість з яких, зазнавши змін у зв'язку з вимогами часу, працюють і сьогодні у районних центрах. Інформаційний простір Сумщини того часу презентували такі газети, як «Комуна» (Жонотопський район), «Колгоспне село» (Кролевецький район), «За більшовицький колгосп» (Роменський район), «Зоря» (Шосткинський район), «Колективіст Буринщини» (Буринський район) та «Колективіст Глухівщини» (Глухівський район). Усі газети було засновано після адміністративно-територіальної реформи впродовж 1930–1932 рр., вони були друкованими органами місцевих райкомів партії, районних виконавчих комітетів та райпрофрад. Їхні наклади становили від трьох до шести тисяч примірників. Вищезазначені газети виходили, як правило, на двох сторінках, хоча деякі номери мали і по чотири, і навіть по шість сторінок.

Мета розвідки – розглянути структуру районних газет Сумщини 1930-х рр.; визначити основні тенденції у висвітленні нагальних суспільно-політичних та господарсько-економічних питань; окреслити найпоширеніші форми і засоби ідеологічного впливу на суспільну свідомість.

Результати й обговорення. Як справедливо зазначає О. Попова, «закономірною в умовах браку кваліфікованих журналістських кадрів і жорсткої централізації, підцензурності стала одноманітність української радянської газетної періодики <...> Не тільки прикладами для наслідування, але й безпосередньо джерелами матеріалів місцевого та низового друку були головні центральні загальносоюзні та республіканські газети. Крім того, витісняли кореспондентські матеріали інші, «негазетні» тексти, що заповнювали цілі розвороти газет усіх рівнів: директиви і постанови уряду, таблиці з даними господарських зведень, промови та виступи перших партійних функціонерів та знаних людей» [9, с. 54].

Вкажемо і на такий важливий момент: практично усі газети, які були засновані у 1930–1933 рр., україномовні, що стало наслідком політики «українізації» націонал-більшовиків, очолюваних Скрипником. Ситуація кардинально змінюється вже з 1933 р. з прибуттям в Україну так званої «місії Постишева». З самого її початку відбулися кадрові і директивні реформи. Встановлення ще більш суворого контролю над українськими ЗМІ усіх рівнів призвело до перевірок і оновлення складу редколегій всіх центральних газет і журналів, заміни редакторів центральних і обласних газет, до відповідальності за невідповідність публікацій у їх виданнях національній політиці ВКП(б) були притягнуті майже всі редактори районних і міських газет. Як наслідок – усередині 30-х рр. припинили своє існування усі газети національних меншин, а наприкінці десятиліття починається неприхована русифікація всіх інших видань [див.: 4, с. 12].

Саме в цей час у районних та обласних комітетах партії з'являються відділи преси, які згодом увійдуть у відділи пропаганди. Вони диктують практично усім виданням тематику виступів, регламентують характер висвітлення подій, пошуки потрібних фактів та їхнє тлумачення у необхідному напрямі. Для тих, хто свідомо чи несвідомо «не вписувався» у систему, виникла надзвичайно дієва система переконань – звинувачення у сприянні контрреволюційній діяльності, контрреволюційній пропаганді, в антинародній агітації.

Одним із видань, у якому цілком віддзеркалилися всі вищезазначені тенденції, притаманні як центральній, так і місцевій пресі, є газета Путивльського району

(в той час Курської обл.) «Ленинский путь», яка була заснована у 1931 р. Видання виходило російською мовою 3–4 рази на тиждень наклад – 3–4 тисячі примірників. Спочатку газету редагував Д. Елькинбард, а з № 173 тимчасово виконуючим обов'язки редактора став Н. Казулін.

Ні тематика і проблематика газети, ні її художньо-технічне оформлення не відрізняються оригінальністю. Заклики до «розкуркулення» заможних селян, звинувачення робітників, які мали погану технічну підготовку, у «нанесенні шкоди», оголошення будь-якої невдачі «підмогою імперіалізму» переходять зі сторінки на сторінку, з номера в номер. Привертає увагу той факт, що прізвиська ударників виробництва та тих, кого віднесено до «ворогів народу», друкувалися жирним шрифтом. Як противага реальній дійсності – яскраві картини щасливого життя радянських людей, їх беззастережна відданість та любов рідній партії та уряду і особисто товаришу Сталіну. Безмірне вихваляння «мудрого та великого Сталіна» – прикмета журналістики 30-х і вже наступних 40-х рр. ХХ ст., яка чимало зробила для утвердження культу цієї особи. У газеті «Ленинский путь», як і в інших районних виданнях, ім'я вождя друкується лише великими літерами: «Горячо любимый товарищ СТАЛИН».

Окрім звичного гасла на першій полосі («Пролетарі всіх країн! Єднайтеся!»), газета на кожній шпальті розміщує шапку, яка теж є гаслом, на кшталт: «Нещадно боротися з таємним помелом та розбазарюванням мірчука. Повністю виконати план». Йдеться про заборону селянам використовувати вирощене для власних потреб. Із цинічною прямолінійністю газета закликає і висвітлює репресивні заходи проти порушників хлібозаготівельних кампаній, які, власне, і привели до масового голоду та загибелі мільйонів людей.

Не можна не погодитися з В. Владимировим, коли він пише: «Замовчування голодомору і не тільки в 1932–1933 рр., а й пізніше стало однією з ганебних сторінок в історії партійно-радянської преси України. А оскільки мовчання досліджувати неможливо, звернімося за коментарями до української преси в діаспорі. Ось що пише про це публіцист О. Горновий у статті «Про свободу преси в СРСР»: «...Вони (люди) тремтять від холоду і страху, що кожної хвилини НКВД може відібрати від них жменю випрошеного хліба або кілька картоплин, на які так ждуть усі вдома. Та цих картин преса не бачить. Зате вона розписується про «квітуче та заможне життя» в СРСР, про «трудоий підйом», що охопив працівників у зв'язку з четвертою п'ятирічкою, про відданість партії. Вона вміщує знімки вдоволених робітників, добре плеканих дітей, розсіяних колгоспниць, начебто всіх не сушить голод, а розпиряє добробут» [1, с. 87].

До речі, чим однозначнішою й прямолінійнішою стає пропагандистська спрямованість газет, тим скупішими стають ілюстрації. В «Ленинском пути», крім портретів пролетарських вождів, на шпальтах не знаходимо жодних інших ілюстрацій: ані фотографій, ані карикатур чи малюнків, які так часто використовувалися пресою 20-х рр.

На тлі замовчування пресою реальних фактів голодомору на теренах України привертає увагу публікація в газеті Шосткинського РПК КП(б)У, РВК та райпрофради «Зоря» під назвою «Страхіття терору й голоду на Закарпатській Україні», у якій йдеться про те, що комуністична делегація з Чехії «обслідувала» сім округ й збрала матеріал про дев'ять інших округ Прикарпатської (ще не радянської) України. «Делегати констатували, що майже всі малоземельні селяни Прикарпатської України терплять голод та злидні. Вісімдесят відсотків бідноти перебувають під загрозою голодної смерті. <...> Вісімдесят відсотків п'ятитисячного села Дубового за збирання хмизу покарано великими грошовими штрафами. П'ятдесят відсотків людності цього села вже кілька років не їли м'яса, а їдять тільки пісний борщ та куліш з кукурудзи. <...> За стан на Закарпатській Україні відповідає чехословацький імперіалізм,

який у спілці з тубільною українською, угорською і єврейською буржуазією перетворив цей багатий край на справжню країну голоду. Ми закликаємо чеських, словацьких, німецьких і угорських пролетарів стати на оборону трудящих Закарпаття України. Геть імперіалістичних окупантів із Закарпатської України! Хай живе право на самовизначення українського народу Закарпаття!» (Зоря. – 1932. – 23 лют.). Зауважимо, що ця публікація розміщена на другій сторінці номера, що починається з гасла «Дрижіть, недобитки ворожі» і присвячена 15-річчю Червоної армії.

Звичними для газет цього періоду були матеріали, у яких висвітлювалися теоретичні засади комуністичних ідей, що широко обговорювалися у громадах на різних зборах, політгодинах, політднях. У матеріалі під назвою «Перший політдень у колгоспі дав позитивні результати» читаємо: «Обговорювалися питання: Завдання колгоспного партосередку? Чому соціалістична власність священна і недоторканна? Чи буде радянська влада в інших країнах? Хто такі опортуністи? Чи будуть при соціалізмі села? До чого веде соцзмагання та соцударництво?» (Зоря. – 1932. – № 23 лют.).

Зміст газети свідчить про те, що в ній переважають публікації з проблем хлібозаготівель та посівної кампанії, офіційні зведення, постанови пленумів ЦК ВКП(б), ЦК ВКП(б)У, ухвали районних партійних та виконавчих комітетів, результати партійних чисток, промови Сталіна та інших партійних лідерів, рішення виїзних сесій судів.

Щоденна газета «Комуна» видавалася Конотопським райкомом КП(б)У, райвиконкомом та райпрофрадою. Вона почала виходити з 1932 р., про це свідчить подвійна нумерація випусків – на кшталт № 55 (556). Друкувалася переважно на двох сторінках українською мовою, мала наклад 6000 примірників. Редактор – О. Шамрай, деякі номери підписані т. в. о. редактора Волосюком. Ілюстрації, фотографії, малюнки трапляються дуже рідко. Так, наприклад, у 32 випусках «Комуни» за лютий – квітень 1934 р. фотографії містяться лише у двох випусках: № 77 за 14 травня 1934 р. – портрети Л. Кагановича та В. Куйбишева; № 57 за 20 березня 1934 р. – «Французькі робітники дають відсіч фашизму», карикатура «Базика на сівбі».

Зміст газет складали передруки з центральних і обласних видань та матеріали сількорів і робкорів. Найпоширенішими на шпальтах «Комуни» були теми соцзмагань та ударництва. Соціалістичні перегони охопили усі галузі виробництва та сільського господарства. Про це свідчать такі назви публікацій: «Робкори, сількори, редакції – до змагання!» (Комуна. – 1934. – 10 квіт.); «Включаймось до всеукраїнського конкурсу!»; «За першість у більшовицькій весні!» (Комуна. – 1934. – 16 берез.); «Завоюймо першість у змаганні з Бахмаччиною!» (Комуна. – 1934. – 26 лип.); «Комсомольцям рівнятися на Марченка!», «Комсомольський організатор Дейняк показує приклад!» (Комуна. – 1934. – 23 лип.) та багато інших. Газета стала безпосереднім учасником змагань, а часто їх організатором і контролером. Як наслідок, на шпальтах час від часу з'являлися так звані «Чорні дошки», куди «заносилися» штрафники. Такі «дошки» бачимо в номерах за 12 і 14 березня 1934 р. У першому читаємо: «За ганебний зрив виконання плану мобілізації коштів заносяться на чорну дошку такі сільради: Бочечанська – 9,2 %, голова сільради Назаренко, Землянська – 4,5 %, голова сільради Лях...»

Пропаганда ідей комунізму, інформування про необхідність впровадження цих ідей у життя – найголовніше завдання преси 1930-х рр. Про утвердження тоталітарного режиму та культу особи Сталіна свідчить те, що чільне місце на сторінках провінційної преси посідала інформація про необхідність вивчення і глибокого аналізу промов вождя, ухвал партійних з'їздів, постанов районних комітетів. «Глибоким вивченням ухвал партз'їздів піднесемо ідейну озброєність кожного комуніста, комсомольця», – таким гаслом починається сторінка «Комуни» за 16 березня 1934 р. Нижче автор С. Зімогор пише: «Постановою бюро РПЖ від 5-го березня зобов'язано всіх керівників партшкіл переключитися на глибоке вивчення доповіді тов. Сталі-

на. <...> Як же виконує цю постанову парторганізація ЦРК – секретар Гушанський та керівник партшколи тов. Кожін? Тут занедбали серйозне вивчення доповіді т. Сталіна і матеріалів з'їздів. Партшкола працює нерегулярно, відвідування зовсім нікудишне, глибокої проробки доповіді тов. Сталіна нема...».

Тематику й проблематику публікацій, що цілком вписувались у концепцію Сталіна про загострення класової боротьби у міру поглиблення розбудови соціалізму, відтіняє особлива тематична група, що повинна була ілюструвати ще одну тезу «батька всіх народів»: «Життя стало кращим, жити стало веселіше!».

У газеті «Комуна», наприклад, не просто повідомили про ІЗ'їзд радянських письменників у 1934 р., а й присвятили цій події спеціальні сторінки. Номер за 12 травня 1934 р. відкривають гасла: «Літературна справа повинна стати частиною загальнопролетарської справи! (Ленін)» та «З'їздам радянських письменників рапортувати творами, гідними соціалістичної доби». Серед таких творів на шпальтах газети була стаття І. Гірмола «Піднесення радянської художньої літератури», вірш «Пісня сівби» Г. Юдовича з артілі «Харчовик», уривок з повісті А. Сиротенка «Червоні авіатори» та інші. Всі вони пронизані пафосом утвердження нової влади та агітацією за неї.

Тема чисток є однією з центральних у районній пресі Сумщини 1930-х рр., про що свідчать численні публікації на кшталт проаналізованих.

Вважаємо, що публікація такого роду матеріалів, з одного боку, мала залучати населення до самовідданої праці та напряду агітувала за колективізацію, а з іншого, – такі листи ніби убезпечували самих авторів від доносів односельців.

Застосування покарань до так званих саботажників схвалювалися й офіційними владними структурами, про що негайно повідомлялося у пресі. Наприклад, пленум Лебединського районного парткому ухвалив резолюцію про те, що «до злісних нездавців м'ясоподатку, молокоподатку негайно застосовувати законні репресії. Саботажників виконання державних зобов'язань суворо карати!» (За колективізацію. – 1934. – 15 берез.).

Розповсюдження преси – ще одна нагальна проблема на шпальтах районних газет 1930-х рр. Усі кампанії, що проводилися під егідою влади, мусили супроводжуватися широким висвітленням у пресі всіх рівнів. «Більшовицьку пресу на службу збиральної та хлібоздачі», – таке гасло, наприклад, висунув «Союздрук» влітку 1934 р.: «треба насамперед, щоб усі колгоспники передплачували пресу, налагодили акуратну поставку преси безпосередньо на поле, в табір, у бригаду. <...> У кожному таборі, польовій бригаді треба, щоб був виділений грамотний, політично розвинений колгоспник для проведення голосних читок преси під час перерв. <...> У місцях найбільшого скупчення треба організувати дошки-вітрини для наліплювання газет та вирізок з журналів. Це особливо важлива форма роботи з газетою, що дає змогу читати трудящим навіть ту газету, яка має обмежений тираж. Не менш важливим є організація агітфургонів. Це вже ціла культурна пересувна база з бібліотекою, газетами, журналами, забезпечена радіоапаратурою та відповідним добром персоналу» (Комуна. – 1934. – 6 лип.).

Засвідчують актуальність теми розповсюдження періодики численні публікації та спеціалізовані рубрики в районних газетах, що містили заголовки і заклики на зразок: «Райгазету – кожному працюючому!», «Поширюймо більшовицьку пресу!». (Колгоспне село. – 1934. – 28 черв.).

Влада, активізувавши процеси поширення більшовицької преси, впевнено насаджувала комуністичне світосприйняття і в такий спосіб зміцнювала свої позиції навіть у найвіддаленіших куточках країни. Редакції районних газет опікувалися низовою пресою. Про це свідчить рубрика «Огляд низової преси», започаткована у газеті «Коллективіст Буринщини».

Якість матеріалів аналізованих нами газет свідчить про те, що в них працювали непрофесійні журналісти, отже, брак кваліфікованих кадрів позначався на загаль-

ному рівні видання. На цьому, зокрема, наголошує і О. Попова: «Проблема нестачі кваліфікованих кадрів залишалася протягом усього періоду довоєнного сталінізму, хоча найбільш гостро постала саме на початку 30-х рр. Система сталінізму виключала будь-яку можливість співпраці з «колишніми». Крім того, лави журналістів «порідшали» в результаті партійних чисток» [9, с. 56].

На тлі такої ситуації не втрачає своїх позицій робсількорівський рух, про що свідчить значна кількість публікацій, авторами яких були робсількори. Лише у Крелевечькому районі у 1934 р. нараховувалося близько 250 робсількорів. Редакції газет систематично проводили навчання робсількорів, окрім того, періодично організовували зльоти робсількорів різних рівнів. Про районний зліт робсількорів Крелевеччини, який відбувся 1 липня 1934 р., «Колгоспне село» повідомляє великим листом та низкою матеріалів самих учасників зльоту. Характерно, що ці матеріали за своїм характером нагадують урочисті клятви: «Ми, робсількори Крелевеччини, що зібралися на районний зліт, <...> будемо активно відвідувати засідання комісії чистки, розгорнемо здорову чесну більшовицьку критику, викриємо недоліки, організуємо до участі в чистці широкі працюючі маси. Вступаючи в жнива, перевіримо кожен колгосп, бригаду, одноосібний сектор... <...> Широко проробимо ухвали червеневого пленуму ЦК ВКП(б)У. Розгорнемо соцзмагання. <...> Ми палко вітаємо постанову ЦК КП(б)У за 1 червня про боротьбу з переслідуванням робсількорів та керівництво робсількорівським рухом... <...> Ми будемо битися, щоб наш район у цьому році став дійсно в лави передових районів Чернігівщини. Хай живе Комуністична партія! Хай живе улюблений вождь всесвітнього пролетаріату і кращий друг робсількорів – товариш СТАЛІН! Хай живуть робсількори, командири пролетарської громадської думки!». Лист підписаний активом зльоту (Колгоспне село. – 1934. – 5 лип.).

Районні газети часто випускали тематичні сторінки або додатки, розраховані на молодіжну аудиторію. «Комсомольсько-молоднеча сторінка» періодично друкувалася на шпальтах роменської газети «За більшовицький колгосп» та «Коллективіст Буринщини», додаток «Молодняк» виходив на сторінках крелевечького «Колгоспного села». Тематична сторінка чи додаток були друкованими органами районних комітетів ЛКСМУ. Іноді їх створювала окрема редакційна колегія. Так, наприклад, редактором «Молодняка» був Т. Злотник, а редакцію «Колгоспного села» очолював Ф. Беседа. У буринській газеті, якою керував І. Казулін, комсомольську сторінку редагував П. Рудь. Натомість «Комсомольсько-молоднечу сторінку» роменської районки випускала загальна редколегія газети «За більшовицький колгосп», очолювана О. Кошелем.

На початку 1930-х рр. все ще актуальною на шпальтах місцевої періодики була антирелігійна пропаганда, хоча боротьба з «релігійним туманом» у районних газетах дещо послабилася у порівнянні з 1920-ми рр. Видання привертати до неї увагу здебільшого напередодні релігійних свят. Так, спостерігаємо заголовки-гасла на кшталт: «Дні релігійних свят попівсько-куркульської пасхи перетворити на дні ударної праці», «Тільки ледарі будуть святкувати», «Не зробимо на пасху жодного прогулу» (За колективізацію. – 1934. – 7 квіт.); «Розгортаймо антивеликодню кампанію», «На куркульсько-попівське свято відповімо ударною сівбою, зміцненням трудової дисципліни, рішучою боротьбою з куркулем» (Коллективіст Буринщини. – 1934. – 12 квіт.) та ін.

Зміст такого роду публікацій зводився до засудження «куркульських пережитків» (релігії) і звеличчування надбань соціалізму. «В нинішній Радянській країні замість церков, синагог та інших кубел паразитизму збудовані і будуються заводи, фабрики, електростанції, клуби, театри, школи тощо, де твориться нове культурне трудове життя вільних трудящих мас усіх національностей, об'єднаних у СРСР. <...> Нам треба викрити всі маневри і форми куркульського опору. Отож, релігійні свята, а особливо великдень, що збігаються з весняною сівбою, є одна з форм, яких

куркульня та її агенти – попи використовують для розкладництва колгоспів, для того, щоб відірвати колгоспників від їх справи соціалістичного будівництва. Великдень – це свято попів, куркулів, ледарів, п'яниць. Наше свято – це більшовицька весна, високий урожай та добробут колгоспників і всіх трудящих. Відповімо на свято куркулів 100 % виходом на роботу, доброякісною оранкою, масовим соцзмаганням та ударництвом» (Колективіст Буринщини. – 1934. – 12 квіт.).

Висновки. Саме в цей період вся система сумської періодики, яка щоденно виходила на широкі кола, повідомляла найсвіжіші партійні директиви, інструктуючи, скеровуючи та орієнтуючи щодо керівництва та участі у черговій громадсько-політичній кампанії, набула надзвичайного впливу як на становлення партійної бюрократії, так і на соціум у цілому. Аналіз публіцистичних та інформаційних матеріалів районної преси Сумщини переконує, що «командувати» намагаються не лише професійні співробітники видань (редактори, журналісти). Це охоплює і широке коло «добровільних помічників» – робісьлькорів, які теж намагалися задовольнити свої «керівні» амбіції, перетворюючи інформацію в елементарні доноси, а самі видання у своєрідну судову інстанцію. Перетворення районної преси на значну управлінську силу дозволило партійно-бюрократичному апарату використати її і як могутнє знаряддя контролю за нелояльними до влади громадянами, і як ефективний інструмент боротьби з ворогами революції. Саме газетам цього часу належить ганебна роль творця образу «ворога народу» – куркуля, який втратив соціально-класові ознаки і став збірним образом будь-якого інакомислення.

1. *Владимиров В. М.* Історія української журналістики (1917–1991) : навч. посіб. / В. М. Владимиров. – К. : МАУП, 2007. – 174 с.
2. *Герман І. С.* Запорізька преса 20–40-х рр. ХХ ст. : жанрово-стильові особливості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика» / І. С. Герман. – К., 2003. – 21 с.
3. *Коляструк О. А.* Преса УРСР в контексті політики українізації (20–30-ті роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О. А. Коляструк. – К., 2003. – 22 с.
4. *Мілясевич І.* Типологічні характеристики преси Волині ХІХ – початку ХХ століття / І. Мілясевич // Наукові записки Інституту національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 20015. – Вип. 14. – С. 667–684.
5. *Михайлин І. Л.* Основи журналістики : підруч. / І. Л. Михайлин. – 3-тє вид. – К. : ЦУЛ, 2003. – 284 с.
6. *Пархітько О. В.* Історія української журналістики : Одеська періодика початку ХХ століття : навч. посіб. / О. В. Пархітько, О. І. Хобта. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. – 220 с.
7. *Перспективы развития региональной прессы* / Л. Л. Реснянская, Л. Г. Свитич, И. Д. Фомичева, А. А. Ширяева // Вестник Московского университета. Серия 10 «Журналистика». – 1996. – № 3. – С. 9–23.
8. *Подолька Н. С.* Типологія періодичних видань Сумського краю (1861–1917) / Н. С. Подолька // Наукові записки Інституту журналістики Київського національного університету імені Т. Шевченка. – К., 2009. – Т. 35. – С. 43–47.
9. *Попова О. Ю.* Функціонування газетної періодичної преси Радянської України (кінець 1920-х – 1930-х рр.) : тенденції, механізми, практики / О. Ю. Попова // Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць – К., 2013. – Вип. 68. – С. 53–59.
10. *Сніцарчук Л. В.* Українська сатирико-гумористична преса Галичини 20–30-х рр. ХХ ст. : Історико-функціональний аспект та інтерпретаційні особливості / Л. В. Сніцарчук. – Львів : Смолоскип, 2001. – 240 с.
11. *Соколова Л.* Обласні та районні комунальні друковані ЗМІ : доцільність утримання та вплив на імідж місцевих органів влади (на прикладі Вінницького району) / Л. Соколова // Українська журналістика в контексті доби : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – С. 305–307.

УДК 007 : 304 : 070 : (477. 52) «1930»

Районная пресса Сумщины 30-х гг. XX в. как средство идеологического влияния на массы**Сыпченко Инна**, канд. наук соц. ком.

В статье рассмотрена структура ведущих районных газет Сумщины периода коллективизации и «большого террора»; определены основные тенденции в освещении актуальных общественно-политических и хозяйственно-экономических вопросов; описаны распространенные в районной печати 1930-х гг. формы и средства идеологического воздействия на общественное сознание. На примере районных изданий прослеживается переход советской журналистики от тенденциозного показа правды жизни к лозунгам официальной пропаганды и демагогии информирования, которые искажают действительность до абсолютной неправды и приводят к слепому повиновению диктату партии, её репрессивным и карательным органам.

Ключевые слова: районная газета, рабселькорское движение, хлебозаготовительная кампания, партийные чистки, социалистическое соревнование.

The press of Sumy region in 30's years of. Twentieth century. as a means of ideological influence on masses**Sypchenko Inna**, PhD in Social Communications,

Sumy State University, 2, Rimsky-Korsakov St., Sumy, 40007, Ukraine, e-mail: innasypchenko@yandex.ru

The article deals with the structure of the leading regional newspapers of Sumy region in the period of collectivization and the «Great Terror»; The main trends in the coverage of pressing socio-economical and political-economic issues; the most common in the local press of the 1930s. Shapes and means of ideological influence on the public consciousness have been described. The example of regional publications shows the transition of Soviet journalism from tendentious showing of the truth of life to official propaganda slogans and demagoguery information and, distorting reality to absolute lie and lead to blind obedience the dictate of the party and its repressive and punitive organs.

Key words: regional newspaper, movement of work correspondence, grain procurement campaign, party catering, socialist competition

1. Vladimirov V. History of Ukrainian journalism (1917-1991): Studybook / V. Vladimirov. – K. : AIDP, 2007. – 174 p.

2. Herman I. Press of Zaporozhye of 20-40's. Twentieth century. : Genre and style features: abstract of PhD of Philology dissert. : by spets. 10.01.08 «Zhurnalistyka» / I. Herman. – K., 2003. – 21 p.

3. Kolyastruk O. Press of USSR in the context of the Ukrainianization (20-30 years of the twentieth century.): abstract of PhD of History dissert. : by spets. 07.00.01 «History of Ukraine» / O. A. Kolyastruk. – K., 2003. – 22 p.

4. Milyasevych I. Typological characteristics of presses Volyn XIX – early XX century / I. Milyasevych // Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. – K., 2015. – Вyp. 14. – P. 667–684.

5. Mykhailyn I. Basics of journalism: a textbook. / I. Mykhailyn. – 3rd ed. – K. : TSUL, 2003. – 284 p.

6. Parhitko O. History of Ukrainian journalism: Odesa Periodicals in early twentieth century: studybook / O. Parhitko, A. Hobta. – Odesa, 2010. – 220 p.

7. Prospects for development of regional press / L. Resnyanskaya, L. Svytych, I. Fomichev, A. Shiryaev // Vestnyk Moskovskoho unyversyteta. Seryia 10 «Zhurnalistyka». – 1996. – № 3. – P. 9–23.

8. Podolyaka N. Typology of the Sumy region periodicals (1861–1917) / N. Podolyaka // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky Kyivskoho natsionalnoho unyversytetu imeni T. Shevchenka. – K., 2009. – T. 35. – P. 43–47.

9. Popova O. Privacy newspaper periodicals of Soviet Ukraine (late 1920s – 1930s.): Trends, mechanisms, practices / O. Popova // Hileia : naukovyi visnyk : zb. nauk. prats – K., 2013. – Вyp. 68. – P. 53–59.

10. Snitsarchuk L. V. Ukrainian satirical comedy press Galicia 20–30 years. Twentieth century. : Historical and functional aspect and interpretative features / L. Snitsarchuk. – Lviv : Smoloskyp, 2001. – 240 p.

11. Sokolova L. Regional and district municipal print media: feasibility and maintenance impact on the image of local authorities (for example, Vinnitsa region) / L. Sokolova // Ukrainiska zhurnalistyka v konteksti doby : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. – L. : LNU im. I. Franka, 2004. – P. 305–307.